

Brzechwa.

Poeta w adwokackiej todze

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Przedmowa

Niewiele osób zdaje sobie sprawę, że *Jan Brzechwa* był nie tylko błyskotliwym poetą, ale i prawnikiem międzynarodowego kalibru, jednym z najwybitniejszych specjalistów prawa autorskiego w Polsce. Tym, co zaskakuje, jest fakt, że został on zupełnie zapomniany jako wybitny jurysta, pomimo że napisał nawet komentarz do ustawy o prawie autorskim z 1926 r., a takie komentarze również dzisiaj są pisane przez bardzo wąską elitę prawników. Pomimo to nawet prawnicy uznawani za specjalistów w dziedzinie ochrony własności intelektualnej nie wiedzą, że książki *Brzechwy*, które czytali jako dzieci, były pisane przez jednego z najlepszych praktyków i prawdziwego innowatora w tej dziedzinie prawa.

Nie wiadomo więc, jak to się stało, że kompletnie zapomniano, czym parała się w swoim „drugim życiu” jedna z najbardziej popularnych osób w dziejach polskiej literatury. Czy stało się tak dlatego, że pracował pod innym nazwiskiem: *Lesman*, a nie *Brzechwa*? Czy też był tak bardzo znany jako autor wierszy dla dzieci i dorosłych, że nikt nie dociekał, czym oprócz tego jeszcze się trudnił? A może jest jeszcze inny powód, np. jego żydowskie pochodzenie albo spektakularny sukces, jaki odniósł jako artysta? Lub coś jeszcze innego?

Celem tej pracy jest ukazanie w nowym świetle „utraconej części” życia *Brzechwy*. Postanowiliśmy zebrać i ocalić od zapomnienia książki i artykuły *Brzechwy* oraz przeanalizować je, aby lepiej pojąć jednego z najważniejszych artystów-prawników w naszych dziejach. Nasze badania koncentrowały się zarówno na nieznanych aspektach jego bogatej biografii, jak i na analizie jego wkładu w doktrynę prawa autorskiego w Polsce i na świecie. Interdyscyplinarna natura badań wymagała zastosowania tak historycznych, jak i prawniczych metod badań.

Asumpt do wydania tej książki dało wieloletnie poszukiwanie zaginionego komentarza *Jana Brzechwy*, które zakończyło się odnalezieniem kopii pochodzącej z księgozbioru dr. *Bolesława Nawrockiego*. Między innymi dzięki temu nasza monografia ma pionierski charakter. Nikt bowiem dotąd nie badał biografii *Brzechwy* jako prawnika, a tym bardziej nie analizował jego wkładu w naukę prawa i wysiłków zapewnienia silniejszego respektu dla praw autorów i ich spadkobierców.

Nasza monografia jest podzielona na trzy części. Pierwsza część, autorstwa *Mariusza Urbanika*, ma charakter biograficzny. *Mariusz Urbanek*, autor wielu znakomitych książek biograficznych, przedstawia w tej części podstawowe fakty z życia poety, który na życie zarabiał jako prawnik.

W drugiej części prezentujemy krytyczną analizę dorobku naukowego *Brzechwy*. Profesor *Wojciech Machała*, wybitny ekspert w zakresie prawa autorskiego, analizuje najważniejsze publikacje naukowe *Brzechwy*, w tym jego (nie)wydany komentarz do ustawy o prawie autorskim z września 1939 r. Następnie prof. *Przemysław Polański* przedstawia dorobek *Brzechwy*

jako prawnika międzynarodowego, a także jego fascynacje nowymi, jak na ówczesne czasy, technologiami. W tej części jest także umieszczona analiza orzecznictwa zagranicznego w twórczości *Jana Brzechwy*, a także komentatorskiego dorobku *Brzechwy* w obszarze orzecznictwa sądowego, m.in. w obszarze filmu dźwiękowego, której autorką jest *Ewa Fabian*.

W trzeciej części *Ewa Fabian* przybliży Czytelnikom największe procesy, które prowadził adw. *Jan Brzechwa* za swojego życia. Czytelnik zapozna się z analizą sporu *Miriam–Pini* dotyczącego spuścizny po *C.K. Norwidzie* oraz sporu o zabarwienie politycznym Związku Nauczycielstwa Polskiego, wydawcy Płomyka, z redakcją Ilustrowanego Kuriera Codziennego. Te sprawy karne rozpałały opinię publiczną dwudziestolecia międzywojennego, miały doniosłe konsekwencje i były szeroko dyskutowane także po II wojnie światowej, co rozszerzyło istotnie obszar analizy i materiał badawczy. Ze względu na doniosłość tych procesów odtworzyliśmy w możliwym zakresie treść orzeczeń wydanych w tych dwóch procesach. Ubolewamy, że pomimo intensywnej kwerendy, nie odnalazła się mowa końcowa *Jana Brzechwy* z żadnego z tych postępowań, a jedynie relacje osób trzecich.

W opracowanej monografii skupiliśmy się przede wszystkim na dorobku *Jana Brzechwy*, w oparciu o jego własne publikacje, wydane po polsku, francusku i włosku, a także uwzględniliśmy informacje, które zamieszczano o *Brzechwie* jako o prawniku w zachowanych źródłach. Trzeba jednak zaznaczyć, że *Jan Brzechwa* przez cały okres swojej kariery zawodowej, zarówno przed, jak i po II wojnie światowej, był jedną z centralnych postaci Związku Autorów i Kompozytorów Scenicznych ZAiKS. Zachęcając do rozwinięcia badań na ten temat, zaznaczamy, że wpływ *Jana Brzechwy* na prace i historię tej organizacji stanowi osobny przedmiot badań; w naszej monografii jest uwzględniony jedynie marginalnie. *Jan Brzechwa* opracowywał opublikowane teksty z obszaru prawa głównie przed II wojną światową – z lat późniejszych pochodzi bardzo niewiele zachowanych źródeł. Z tego powodu większość tekstów w niniejszej monografii dotyczy okresu od 1926 r. (od przyjęcia ustawy o prawie autorskim) do roku 1939. Przedostatni rozdział, w części czwartej, opracowany na podstawie publicznych archiwów i publikacji przez *Ewę Fabian*, zawiera uwagi dotyczące okresu powojennego w prawniczym dorobku *Jana Brzechwy*. Odnaleziony komentarz *Jana Brzechwy* do ustawy o prawie autorskim jest tutaj na pograniczu tego kryterium, ponieważ był przeznaczony do druku w 1939 r., ale tego druku, z powodu wybuchu wojny, nie doczekał. Zagadnienia dotyczące sytuacji prawnej tego specyficznego archiwum, przedstawione w ostatnim rozdziale monografii, opracował dr *Dawid Kot*.

Projekt nie byłby wykonalny bez wsparcia Narodowego Centrum Nauki, które w 2016 r. pozytywnie rozpatrzyło wniosek grantowy autora przedmowy. Dzięki wsparciu finansowemu udzielonemu projektowi pt. „Drugie życie poety *Jana Brzechwy*: mecenas *Jan Wiktor Lesman* (1898–1966) i jego wkład w rozwój polskiego i międzynarodowego prawa autorskiego” (2018/29/B/HS5/02729) realizowanemu przez Fundację Rozwoju Edukacji Elektronicznej możemy oddać niniejszą publikację w ręce Czytelników.

prof. ALK, dr hab. *Przemysław Polański*
kierownik projektu

Warszawa, październik 2021

[Przejdź do księgarni →](#)

ksiegarnia.beck.pl